

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/sprawiedliwosc [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice]. Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Justice for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/sprawiedliwosc [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości]. Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

PIERWSZA SEKCJA

SPRAWA GUZ przeciwko POLSCE

(Skarga nr 965/12)

WYROK

Art. 10 • Wolność wyrażania opinii • Wyrok skazujący za przewinienie dyscyplinarne polegające na uchybieniu godności urzędu sędziego po ustosunkowaniu się do sprawozdania z oceny sporządzonej przez innego sędziego w kontekście procedury awansu • Prawo dostatecznie przewidywalne dla sędziego, w połączeniu z jego wykładnią dokonaną przez sądy krajowe • Uwagi nie dotyczące wykonywania funkcji orzeczniczej przez skarżącego i sporządzane zasadniczo w kontekście wewnątrzsądowym, bez zamiaru znieważenia • Sporne uwagi o określonej podstawie faktycznej, wyrażane przez skarżącego w kontekście obrony swoich interesów w procedurze awansu • Informacje dotyczące wyroku skazującego umieszczonego w aktach osobowych skarżącego na okres co najmniej pięciu lat, o potencjalnym wpływie na dalszy bieg kariery zawodowej • Ingerencja nie „niezbędna w społeczeństwie demokratycznym”.

STRASBURG

15 października 2020 r.

OSTATECZNY
15/01/2021

Wyrok ten stał się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w art. 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Guz przeciwko Polsce

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Pierwsza Sekcja), zasiadając jako Izba w składzie:

Ksenija Turković, *Przewodnicząca*,
Krzysztof Wojtyczek,
Linos-Alexandre Sicilianos,
Aleš Pejchal,
Armen Harutyunyan,
Pere Pastor Vilanova,
Pauliine Koskelo, *sędziowie*,

i Renata Degener, *Zastępca Kanclerza Sekcji*

Mając na uwadze:

skargę przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej wniesioną do Trybunału w dniu 6 grudnia 2011 r. na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencji”) przez obywatela polskiego, P. Remigiusza Guza („skarżącego”);

decyzję o zakomunikowaniu skargi Rządowi polskiemu („Rządowi”) na podstawie art. 10 oraz o uznaniu skargi za niedopuszczalną w pozostałym zakresie;

stanowiska stron;

obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 22 września 2020 r.,

wyduje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

WPROWADZENIE

1. Skarżący zarzucił na podstawie art. 10 Konwencji, że został uznany za winnego przewinienia dyscyplinarnego polegającego na uchybieniu godności urzędu sędziego.

FAKTY

2. Skarżący urodził się w 1973 r. i mieszka w Łaziskach.

3. Skarżącemu przyznano prawo do przedstawienia własnej sprawy w postępowaniu przed Trybunałem (Reguła 36 § 2 *in fine* Regulaminu Trybunału). Rząd był reprezentowany przez swoich pełnomocników: J. Chrzanowską, a następnie przez J. Sobczaka, z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

4. Przedstawione przez strony okoliczności faktyczne sprawy można streścić w następujący sposób.

A. Kandydatura skarżącego na urząd sędziego Sądu Okręgowego w Gliwicach

5. Skarżący został powołany na urząd sędziego Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim w dniu 16 grudnia 2003 r.

6. Na początku 2009 r. ubiegał się o stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Gliwicach. W dniu 9 lutego 2009 r. Prezes Sądu Okręgowego w Gliwicach zobowiązał Sędzię S.F.-P. tego sądu do podjęcia czynności w charakterze sędzi wizytator oraz do sporządzenia sprawozdania na temat skarżącego w celu przedstawienia jego kandydatury zgromadzeniu ogólnemu sędziów Sądu Okręgowego w Gliwicach. Sędzia wizytator zapoznała się z aktami niektórych spraw rozstrzygniętych przez skarżącego i skonsultowała się z jego przełożonymi.

7. W dniu 20 marca 2009 r. sędzia wizytator przedłożyła prezesowi Sądu Okręgowego sprawozdanie z oceny skarżącego. Uznała za konieczne uwzględnienie we wnioskach zawartych w sprawozdaniu uwag przedstawionych przez przełożonych skarżącego (Prezesa Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim i przewodniczącego odpowiedniego wydziału) co do ich stosunków zawodowych ze skarżącym, które nie zawsze układały się poprawnie; w szczególności stwierdzili oni, że skarżący nie zawsze stosował się do ich zarządzeń. W ocenie sędzi wizytator zastrzeżenia przełożonych skarżącego nie miały nic wspólnego z osobistymi uprzedzeniami, ale wynikały z nieprzestrzegania przez skarżącego ich zarządzeń.

8. W celu zweryfikowania uwag przełożonych sędzia wizytator zapoznała się z aktami osobowymi skarżącego przechowywanymi przez Sąd Rejonowy. Ustaliła, że w celu zapewnienia przestrzegania przez skarżącego zarządzeń konieczne było wydanie ich na piśmie.

9. Ogólna ocena pracy skarżącego dokonana przez sędzię wizytator była dobra. Uznała ona jednak zatwierdzenie na tym etapie jego kandydatury na urząd sędziego Sądu Okręgowego w Gliwicach za przedwczesne. Skarżący musiał poprawić skuteczność prowadzonych przez niego postępowań, stabilność swoich orzeczeń oraz swoją wydajność, aby dopasować je do wyników innych sędziów w jego wydziale.

10. W dniu 23 marca 2009 r. skarżący otrzymał kopię sprawozdania. Posiedzenie zgromadzenia ogólnego sędziów Sądu Okręgowego w Gliwicach zaplanowano na 27 marca 2009 r.

11. W dniu 25 marca 2009 r. kolegium Sądu Okręgowego dokonało negatywnej oceny kandydatury skarżącego (pięć głosów przeciwko, dwie osoby wstrzymujące się).

12. W dniu 26 marca 2009 r. skarżący przedłożył prezesowi Sądu Okręgowego w Gliwicach swoje pisemne uwagi dotyczące sprawozdania z oceny. Znalazły się w nich następujące stwierdzenia: „... Ocena mojej pracy została dokonana jedynie pobieżnie, w wielu wypadkach nierzetelnie i,

niestety, również tendencyjnie”; „*Stawianie mi zarzutu niesubordynacji jest niepoważne, a jego źródła, wbrew temu co twierdzi opiniująca, mają charakter wyłącznie osobisty. Konkretnie zaś datują się na rok 2003 i 2004, kiedy przydzielono mi, prawdopodobnie bez uprzedniej decyzji kolegium, obowiązki w sekcji wykonawczej. Skala zaniedbań, z jaką się tam spotkałem, kwalifikowała je do rozpoznania nie tylko pod kątem odpowiedzialności dyscyplinarnej, ale wręcz karnej*”. Skarżący odniósł się również do poszczególnych spraw, o których mowa w sprawozdaniu z oceny.

13. Uwzględniając uwagi na piśmie przedstawione przez skarżącego, kolegium Sądu Okręgowego zebrało się ponownie w dniu 27 marca 2009 r. Członkowie kolegium zapoznali się z uwagami skarżącego i wysłuchali opinii sędzi wizytator. W drugim głosowaniu oddano sześć głosów przeciwko kandydaturze skarżącego, a jedna osoba wstrzymała się od głosu.

14. W dniu 27 marca 2009 r. odbyło się posiedzenie zgromadzenia ogólnego sędziów Sądu Okręgowego w Gliwicach. Zdaniem Rządu przewodniczący zgromadzenia odczytał uwagi przedstawione przez skarżącego. Skarżący podtrzymał swoje uwagi dotyczące sprawozdania z oceny. W odpowiedzi na pytanie sędziego dotyczące wpływu czynników zewnętrznych na sprawozdanie z oceny skarżący odpowiedział, że nie ma dokładnej wiedzy na ten temat, ale uznał, że czynnikami tymi mogły być osobiste powiązania w Sądzie Rejonowym w Wodzisławiu Śląskim. Inny sędzia zwrócił uwagę na fakt, że zarzuty skarżącego wobec pracujących z nim sędziów, w tym jego przełożonych, nie zostały poparte dowodami. W odpowiedzi skarżący stwierdził, że bierze pełną odpowiedzialność za swoje słowa. Następnie zgromadzenie ogólne przeprowadziło głosowanie; sześć głosów oddano na skarżącego, osiemdziesiąt sześć głosów oddano przeciwko skarżącemu, a dziewięć osób wstrzymało się od głosu.

15. W dniu 8 kwietnia 2009 r. sędzia wizytator udzieliła pisemnej odpowiedzi na uwagi skarżącego dotyczące sprawozdania z oceny. Uznała jego uwagi za niestosowne. Skarżący podniósł, że odpowiedź sędzi wizytator nie została mu przekazana i że dowiedział się o niej dopiero w toku postępowania dyscyplinarnego.

16. W dniu 25 maja 2009 r. Minister Sprawiedliwości pozytywnie ocenił kandydaturę skarżącego i przekazał tę ocenę Krajowej Radzie Sądownictwa.

17. W dniu 22 czerwca 2009 r. KRS podjęła decyzję o nieprzekazywaniu Prezydentowi kandydatury skarżącego na urząd sędziego sądu okręgowego.

18. W dniu 13 sierpnia 2009 r. skarżący wniósł do Sądu Najwyższego odwołanie od tej decyzji. Podniósł, że KRS nie dokonała prawidłowej oceny jego kandydatury. Zauważył w tym względzie, co następuje:

„Stało się tak pomimo tego, że [skarżący] przedstawił szereg krytycznych uwag na temat sprawozdania z oceny sporządzonego przez sędzię wizytator, które stanowiło podstawę decyzji kolegium i zgromadzenia ogólnego sędziów [Sądu Okręgowego]. Chociaż sprawozdanie z oceny zawierało wiele nieprawdziwych danych, [sprawozdanie] nie zostało zweryfikowane, a KRS,

jak wynika z [brzmienia] uzasadnienia, nie rozpatrywała tej kwestii [czyli braku jakiejkolwiek weryfikacji nieprawdziwych danych zawartych w sprawozdaniu z oceny]”.

19. W dniu 6 listopada 2009 r. Sąd Najwyższy oddalił odwołanie skarżącego.

B. Postępowanie dyscyplinarne prowadzone przeciwko skarżącemu

20. W dniu 11 czerwca 2010 r. rzecznik dyscyplinarny Sądu Okręgowego w Gliwicach na wniosek prezesa tego sądu wszczął postępowanie dyscyplinarne przeciwko skarżącemu. Skarżącemu postawiono trzy zarzuty popełnienia przewinień dyscyplinarnych polegających na uchybieniu godności urzędu sędziego na podstawie art. 107 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych – zwanej dalej „ustawą z 2001 r.”.

21. Po pierwsze, rzecznik dyscyplinarny twierdził, że w swoich uwagach na piśmie skarżący sugerował, że sędzia wizytator oceniła jego pracę w sposób tendencyjny. Co więcej, stwierdził, że Sędzia M.O., Prezes Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim, oraz Sędzia K.G.-G., przewodniczący odpowiedniego wydziału, poinformowali sędzię wizytator o zarzucanych przypadkach niezastosowania się przez skarżącego do wydanych mu zarządzeń. Ponadto skarżący sugerował, że Sędziowie I.H. i E.T. dopuścili się przestępstw i przewinień dyscyplinarnych, nie nadzorując sekcji egzekucyjnej Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim (zob. par. 11 powyżej).

22. Po drugie, rzecznik dyscyplinarny zauważył, że podczas posiedzenia zgromadzenia ogólnego sędziów w dniu 27 marca 2009 r. skarżący podtrzymał twierdzenia, które przedstawił w swoich uwagach na piśmie, oraz że ponadto sugerował, że sędzia wizytator kierowała się przy ocenie pracy skarżącego czynnikami zewnętrznymi, co stanowiło uchybienie godności urzędu sędziego.

23. Po trzecie, rzecznik dyscyplinarny twierdził, że w odwołaniu z 13 sierpnia 2009 r. od decyzji KRS skarżący sugerował, że sędzia wizytator w swoim sprawozdaniu z oceny wykorzystała wiele nieprawdziwych danych.

24. Sprawę przeciwko skarżącemu rozpoznawał Sąd Apelacyjny w Katowicach orzekający jako sąd dyscyplinarny (zwany dalej „Sądem Apelacyjnym”).

25. Skarżący twierdził, że nie dopuścił się przewinienia dyscyplinarnego. Podniósł, że wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przeciwko niemu miało na celu zasygnalizowanie braku tolerancji wobec krytyki wyższych rangą sędziów. To jednak stanowiło naruszenie jego wolności wyrażania opinii. Skarżący twierdził, że w życiu zawodowym zawsze działał uczciwie i że z tego powodu nie mógł milczeć, gdy ocenę jego pracy oparto na nieprawidłowych danych. Sędzia wizytator w swoim sprawozdaniu skrytykowała skarżącego za niezastosowanie się do zarządzeń przełożonych,

ale nie dała mu możliwości wyrażenia swojego stanowiska w odniesieniu do uwag poczynionych przez Prezesa Sądu Rejonowego i przewodniczącego odpowiedniego wydziału, mimo że tego właśnie wymagała zasada obiektywności. Termin „tendencyjny” użyty w jego uwagach na piśmie wskazywał na jednostronne przedstawienie zarzucanych uchybień. Termin „nieprawdziwe dane” zastosowany w odniesieniu do odwołania od decyzji KRS odnosił się do błędnych wniosków zawartych w sprawozdaniu z oceny, które nie uwzględniały odpowiednio liczby przypisanych skarżącemu spraw.

26. Sąd Apelacyjny wydał wyrok 31 marca 2011 r. Skarżącego uznano za winnego trzykrotnego uchybienia godności urzędu sędziego ze względu na brak obiektywności i wymaganego umiarkowania w formułowaniu poglądów.

27. Wyrok skazujący dotyczył (1) pisemnych uwag skarżącego z 26 marca 2009 r., w których zakwestionował on sprawozdanie z oceny sporządzone przez sędzię wizytator – zarówno w odniesieniu do jego pracy, jak i współpracy z przełożonymi; (2) podtrzymania przez skarżącego jego uwag na piśmie na posiedzeniu zgromadzenia ogólnego sędziów Sądu Okręgowego w Gliwicach w dniu 27 marca 2009 r. oraz (3) uwag skarżącego dotyczących oceny jego pracy dokonanej w sprawozdaniu sporządzonym przez sędzię wizytator, przedstawionych we wniesionym do Sądu Najwyższego odwołaniu od decyzji KRS. Sąd Apelacyjny nałożył na skarżącego karę upomnienia.

28. Sąd Apelacyjny uznał, że dowody zgromadzone w sprawie potwierdziły, iż doszło do uchybienia dyscyplinarnego, a skarżący został uznany za winnego uchybienia. Sąd apelacyjny nie był sądem właściwym do ustalenia merytorycznej rzetelności sprawozdania z oceny; w związku z tym oddalił wnioski skarżącego o dopuszczenie dowodów na okoliczność zakwestionowania ustaleń przedstawionych w sprawozdaniu. Sąd Apelacyjny uznał, że sprawozdanie zawierało pewne drobne nieścisłości, ale stwierdził, że nie miało to wpływu na ostateczny wniosek sprawozdania dotyczący niedostatecznego poziomu skuteczności w prowadzeniu postępowań. W tym względzie Sąd Apelacyjny zapoznał się z szeregiem odpowiednich akt sprawy. Na podstawie akt osobowych skarżącego i zeznania sędziego M.O. (ówczesnego Prezesa Sądu Rejonowego) Sąd Apelacyjny uznał, że relacja między skarżącym a jego przełożonymi nie należała do łatwych. Skarżący zgadzał się jedynie na korespondencję pisemną w odniesieniu do kwestii związanych z pracą, niezależnie od tego, jak rutynowe były te kwestie.

29. Co do przedmiotu sprawy, Sąd Apelacyjny zauważył, powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2008 r. (sprawa nr SNO 89/07), że godność urzędu sędziego przejawiała się w zdolności danego sędziego do zachowania wierności ślubowaniu sędziowskiemu, zachowania nieskazitelnego charakteru i unikania wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę urzędowi sędziego. Określając granice, których przekroczenie

prowadziłoby do pociągnięcia sędziego do odpowiedzialności, ustawodawca bez wątpienia wziął pod uwagę treść rot sędziowskiej (zawartej w art. 66 ustawy z 2001 r.). Z brzmienia rot sędziowskiej wynika, że sędzia był zobowiązany, między innymi, kierować się w swoim postępowaniu zasadami godności i uczciwości.

30. Odnosząc się do art. 2 Zbioru zasad etyki zawodowej sędziów, sąd zauważył, że wysoce niewłaściwe zachowanie sędziego wobec innych sędziów – w tym wobec sędzi wizytator, która sporządziła sprawozdanie z oceny – może stanowić uchybienie godności urzędu sędziego, ponieważ etyka zawodowa wymaga powściągliwości w wyrażaniu emocji. Prawdą było, że sędzia nie może być ograniczany w wyrażaniu swojego stanowiska; musi jednak wyrazić swoje stanowisko w odpowiednim miejscu w sposób umiarkowany i bez nadmiernej ekspresji, tak aby nie narażać innych osób na szwank ich honoru i godności (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2006 r., sygn. akt OSN 36/06 i 7 czerwca 2006 r., sygn. akt SNO 25/06).

31. W odniesieniu do art. 10 Konwencji Sąd Apelacyjny zauważył, że oświadczenie sędziego naruszające dobre imię lub godność innych sędziów może być uzasadnione jedynie wówczas, gdy służyłoby ono pilnemu interesowi społecznemu. W przypadku uwag skarżącego, które zostały wyrażone wyłącznie w celu realizacji jego własnych interesów prywatnych, nie można jednak mówić o tego rodzaju interesie. Sąd Apelacyjny orzekł ponadto, że uwagi skarżącego zawierały osądy ocenne („powierzchowne”, „nierzetelne”, „tendencyjne” i „wykorzystujące wiele nieprawdziwych danych”), które pozbawione były wystarczającej podstawy faktycznej, czego wymaga orzecznictwo Trybunału w Strasburgu; w związku z tym stanowiły one naruszenie dóbr osobistych sędzi wizytator. Podkreślił on fakt, że każdy sędzia – a w szczególności sędzia, który złożył wniosek o powołanie na urząd sędziowski w sądzie wyższej instancji – powinien przedstawić swoje uwagi dotyczące sprawozdania oceniającego jego pracę w sposób taktowny, umiarkowany i obiektywny.

32. Sąd Apelacyjny uznał, że zarzut skarżącego, zgodnie z którym ocena jego pracy była „tendencyjna”, należy uznać za pozbawiony obiektywności i wymaganego umiarkowania, ponieważ zarzuty skarżącego dotyczyły jedynie kilku spraw z jego listy, które zostały poddane ocenie przez sędziego wizytator. Zarzut ten stanowił naruszenie dobrego imienia sędzi wizytator i stanowi przewinienie dyscyplinarne polegające na uchybieniu godności urzędu sędziego. To samo dotyczyło zarzutu, że negatywna ocena relacji skarżącego z przełożonymi była motywowana interesem osobistym.

33. Drugie z „nagannych zachowań” skarżącego polegało na podtrzymaniu tych zarzutów w toku postępowania przed zgromadzeniem ogólnym sędziów.

34. Trzecie naganne zachowanie dotyczyło wyrażenia „wykorzystano wiele nieprawdziwych danych” zawartego w treści odwołania od decyzji

KRS, które Sąd Apelacyjny uznał za przesadzone i pozbawione podstawy faktycznej w zakresie terminu „wiele nieprawdziwych danych”.

35. W każdej z tych trzech sytuacji skarżący wypowiedział się na temat treści sprawozdania sędzi wizytator w sposób niegodny sędziego, ponieważ jego uwagi pozbawione były obiektywizmu i wymaganego umiarkowania. Zarzuty podniesione przez skarżącego należało uznać za uchybiające godności urzędu sędziego, ponieważ skarżący – sędzia – był zobowiązany do poszanowania władzy sądowniczej i ogólnie do sprawowania swojego urzędu w sposób godny; nawet w tym względzie nie zachował on odpowiedniego umiaru w swoich uwagach i naruszył dobra osobiste innych osób. W przypadku sędziów godność ich urzędu wymaga zachowania rozsądnego umiaru i taktu w ich stosunkach zawodowych i niezawodowych. Sąd Apelacyjny uznał, że skarżący naruszył wymagany standard postępowania.

36. Sąd Apelacyjny udzielił skarżącemu upomnienia (najłagodniejszą karę przewidzianą w ustawie), które uznał za współmierne względem przewinienia dyscyplinarnego popełnionego przez skarżącego. Sąd wziął pod uwagę niski stopień szkodliwości jego czynu. W tym względzie uwzględnił fakt, że zachowanie skarżącego było motywowane jego ambicją objęcia urzędu sędziego sądu okręgowego. Z drugiej strony Sąd Apelacyjny zauważył, że skarżący nie poczuwał się do odpowiedzialności za niestosowne uwagi.

37. Skarżący odwołał się od wyroku. Twierdził między innymi, że jego uwagi dotyczące sprawozdania z oceny nie stanowiły przewinienia dyscyplinarnego, ponieważ miały wystarczającą podstawę faktyczną i były motywowane interesem publicznym.

38. W dniu 20 lipca 2011 r. Sąd Najwyższy, orzekając jako sąd dyscyplinarny (zwany dalej „Sądem Najwyższym”), oddalił skargę skarżącego.

39. Sąd Najwyższy zauważył, że zgodnie z art. 61 ustawy z 2001 r. sędzia powinien być nieskazitelnego charakteru. Sędzia powinien również działać zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego (art. 82 ustawy z 2001 r.). Rota sędziowska ma istotne znaczenie i powinna być traktowana z całą powagą, ponieważ stanowi podstawę odpowiedzialności za sprzeczne z nią działania.

40. Pojęcie „nieskazitelnego charakteru” sędziego nie zostało zdefiniowane ustawowo, ale zostało ujęte w orzecznictwie i w doktrynie pod kątem przymiotów intelektualnych i wysokiego poziomu moralności. Sąd Najwyższy stwierdził, że urząd sędziego jest rodzajem „szlachetnej misji”, która nakłada na sędziego szczególne obowiązki moralne, zarówno podczas sprawowania urzędu, jak i w życiu prywatnym.

41. Jednym z podstawowych obowiązków sędziego jest obowiązek poszanowania dobrych obyczajów oraz podtrzymania autorytetu władzy sądowniczej, jak przewidziano odpowiednio w art. 2 i 4 Zbioru zasad etyki

zawodowej sędziów. Sąd Najwyższy zauważył w tym względzie, powołując się na swoje wcześniejsze orzecznictwo, że sędzia, który formułuje uwagi krytyczne skierowane do innych sędziów – a w szczególności do wyższych rangą – powinien to robić w sposób taktowny, umiarkowany i pozbawiony emocji (wyroki z dnia 30 sierpnia 2006 r., sygn. akt SNO 36/06, 7 czerwca 2006 r., sygn. akt SNO 25/06, 27 czerwca 2008 r., sygn. akt SNO 52/08 i 25 marca 2009 r., sygn. akt SNO 13/09). W tym względzie na potrzeby oceny zachowania skarżącego wobec sędzi wizytator nie było istotne, czy sprawozdanie z oceny było prawidłowe czy też nie. Istotną kwestią, którą należało rozważyć, było to, czy odnosząc się do sprawozdania skarżący działał w sposób honorowy i z poszanowaniem przyjętych przepisów i praw innych osób. Sąd Najwyższy ustalił, że ocena zachowania skarżącego w tym względzie musi być negatywna. Słowa użyte przez skarżącego w odniesieniu do wyższego rangą sędziego – w szczególności słowa „nierzetelny”, „tendencyjny”, „powierzchowny” i „nieprawdziwy” – zawierały istotną konotację pejoratywną.

42. Sąd Najwyższy uznał, że skarżący nadużył swojego prawa do wyrażania własnych opinii i naruszył standardy godności sędziowskiej, a tym samym osłabił wymiar sprawiedliwości. Uwagi skarżącego nie tylko godziły w dobre imię sędzi wizytator, ale również podważały jej legitymację zawodową. Uwagi – sformułowane przez skarżącego i wyrażone publicznie (na posiedzeniu zgromadzenia ogólnego sędziów i w odwołaniu od decyzji KRS wniesionym do Sądu Najwyższego) – nie mogą zostać przez sędziów zignorowane. Sąd Najwyższy zauważył, że skarżący miał prawo do ustosunkowania się do sprawozdania z oceny, ale miał obowiązek dokonać tego w sposób pozbawiony emocji i osobistych uwag pod adresem sędzi wizytator. Obowiązek przedstawienia uwag w sposób pozbawiony emocji jest również jednym z podstawowych obowiązków sędziego, który orzeka w sprawach, prowadzi postępowania i wydaje rozstrzygnięcia.

43. Sąd Najwyższy uznał, że działania skarżącego były szkodliwe dla sądownictwa i jego wizerunku oraz szkodziły stosunkom w obrębie sądownictwa. Ponadto skarżący naruszył ślubowanie sędziowskie i zasady etyki zawodowej, a tym samym popełnił przewinienie dyscyplinarne w rozumieniu art. 107 § 1 ustawy z 2001 r. Sąd Najwyższy uznał, że odpowiednią karę w niniejszej sprawie stanowi upomnienie.

44. W dniu 17 listopada 2011 r. skarżący wniósł skargę konstytucyjną. Podniósł, że art. 107 § 1 ustawy z 2001 r., w zakresie, w jakim dotyczył on odpowiedzialności za uchybienie godności urzędu sędziego, jest niezgodny z art. 2, art. 42 ust. 1, art. 54 ust. 1 (wolność wyrażania poglądów) i art. 178 ust. 1 Konstytucji.

45. Skarżący twierdził, że przedstawiając na piśmie swoje uwagi dotyczące sprawozdania z oceny, skorzystał z wolności wyrażania poglądów. Jego uwagi dotyczyły wyłącznie oceny jego pracy i nie naruszały praw sędzi wizytator. Skarżący podniósł, że dla Sądu Najwyższego,

w sprawach, w których sędzia dokonał błędnej oceny kandydata na urząd sędziowski, ważniejsza jest ochrona sądownictwa. Utrzymywał, że przedstawił swoje uwagi w interesie publicznym i były one motywowane potrzebą zapewnienia rzetelności procedur awansu w sądownictwie. Skarżący powołał się również na orzecznictwo Trybunału na gruncie art. 10 Konwencji.

46. Po drugie, skarżący podniósł, że art. 107 § 1 ustawy z 2001 r. jest niezgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji (zasadą *nullum crimen sine lege*). Twierdził on, że w art. 107 § 1 nie określono jasno przewinienia uchybienia godności urzędu sędziowskiego, a w szczególności, że termin „godność urzędu” jest niejednoznaczny i nadmiernie szeroki.

47. W dniu 7 marca 2013 r. Trybunał Konstytucyjny odmówił przyjęcia skargi konstytucyjnej do rozpoznania. Co się tyczy skargi skarżącego wniesionej na podstawie art. 42 ust. 1 Konstytucji, Trybunał Konstytucyjny odniósł się do utrwalonego stanowiska, zgodnie z którym niemożliwe jest stworzenie dokładnego katalogu przestępstw dyscyplinarnych. Odpowiedzialność dyscyplinarna dotyczy działań niezgodnych z zasadami etyki zawodowej lub godności zawodu lub działań godzących w renomę zawodu. Trybunał Konstytucyjny oddalił argument skarżącego, w myśl którego postępowanie karne jest porównywalne pod względem przysługujących gwarancji z postępowaniem dyscyplinarnym. Zauważył ponadto, że odpowiedzialność dyscyplinarna może dotyczyć działań, które nie skutkują powstaniem odpowiedzialności karnej. W odniesieniu do skargi skarżącego wniesionej na podstawie art. 54 ust. 1 Konstytucji Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że skarżący nie twierdził jakoby art. 107 § 1 ustawy z 2001 r. nieproporcjonalnie ograniczał jego wolność wyrażania poglądów. Ponadto zauważył, że skarga dotyczyła faktycznego stosowania prawa, które wykaczało poza właściwość Trybunału Konstytucyjnego.

48. Skarżący wniósł zażalenie. W dniu 6 maja 2013 r. zostało ono oddalone przez Trybunał Konstytucyjny.

ISTOTNE RAMY PRAWNE

I. PRZEPISY PRAWA KRAJOWEGO

A. Prawa o ustroju sądów powszechnych

49. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. (z późniejszymi zmianami) – Prawo o ustroju sądów powszechnych (zwana dalej „ustawą z 2001 r.”) kompleksowo reguluje wszystkie kwestie związane z takimi sprawami jak ustrój sądów powszechnych i administrowanie nimi oraz status sędziów i organów samorządu sędziowskiego.

50. Istotne przepisy stanowią, co następuje:

Artykuł 66

„Przy powołaniu sędziego składa ślubowanie wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej według następującej roty:

»Ślubuję uroczyście jako sędzia sądu powszechnego służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, stać na straży prawa, obowiązki sędziego wypełniać sumiennie, sprawiedliwość wymierzać zgodnie z przepisami prawa, bezstronnie według mego sumienia, dochować tajemnicy prawnie chronionej, a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości«; składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg”.

Artykuł 82

„§1. Sędzia jest obowiązany postępować zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim.

§2. Sędzia powinien w służbie i poza służbą strzec powagi stanowiska sędziego i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujemną godności sędziego lub osłabiać zaufanie do jego bezstronności”.

Artykuł 107

„§1. Za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienia godności urzędu (przewinienia dyscyplinarne), sędzia odpowiada dyscyplinarnie”.

Artykuł 109

„§1. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie;
- 2) nagana;
- 3) usunięcie z zajmowanej funkcji;
- 4) przeniesienie na inne miejsce służbowe,
- 5) złożenie sędziego z urzędu.

51. Art. 91a § 3 stanowi, że wynagrodzenie zasadnicze sędziego określa się w stawce bezpośrednio wyższej po upływie kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku sędziowskim. Zgodnie z § 6 tego samego artykułu ów okres pracy ulega wydłużeniu o trzy lata w razie ukarania sędziego w tym czasie karą dyscyplinarną¹.

52. Art. 124 § 1 stanowi, że odpis prawomocnego wyroku skazującego na karę dyscyplinarną oraz określonego w art. 109 § 5 dołącza się do akt osobowych sędziego; art. 124 § 2 stanowi, że po upływie pięciu lat od dnia uprawomocnienia się wyroku orzekającego karę odpis wyroku jest usuwany z akt osobowych sędziego, jeżeli w tym okresie nie prowadzono przeciwko sędziemu innego postępowania dyscyplinarnego.

¹ W brzmieniu obowiązującym w czasie, gdy miały miejsce fakty niniejszej sprawy [przyp. red.].

B. Zbiór zasad etyki zawodowej sędziów

53. W swojej uchwale z dnia 19 lutego 2003 r. Krajowa Rada Sądownictwa przyjęła Zbiór zasad etyki zawodowej sędziów. Odpowiednie przepisy Zasad stanowią, co następuje:

„§ 2. Sędzia powinien zawsze kierować się zasadami uczciwości, godności, honoru, poczuciem obowiązku oraz przestrzegać dobrych obyczajów.

...

§ 4. Sędzia powinien dbać o autorytet swojego urzędu, o dobro sądu, w którym pracuje, a także o dobro wymiaru sprawiedliwości i ustrojową pozycję władzy sądowniczej”

II. DOKUMENTY RADY EUROPY

54. Odpowiednie fragmenty załącznika do zalecenia CM/Rec(2010)12 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich w sprawie niezależności, efektywności i odpowiedzialności sędziów z dnia 17 listopada 2010 r.:

„Wybór i kariera zawodowa

44. Decyzje dotyczące wyboru i kariery sędziowskiej powinny się opierać na obiektywnych kryteriach uprzednio określonych prawem lub określonych przez upoważniony organ. Decyzje te powinny mieć charakter merytoryczny i muszą brać pod uwagę kwalifikacje, zdolności i umiejętności niezbędne do orzekania w sprawach i stosowania prawa z poszanowaniem godności ludzkiej.

[...]

Ocena

58. Jeżeli organy sądowe ustanawiają systemy oceny sędziów, systemy takie powinny opierać się na obiektywnych kryteriach. Powinny one zostać opublikowane przez właściwy organ sądowy. Procedura powinna umożliwić sędziom wyrażanie opinii na temat własnej działalności i oceny tej działalności, a także kwestionowanie ocen przed niezależnym organem lub sądem”.

55. Istotne zalecenie zawarte w opinii nr 17 Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich (CCJE) w sprawie oceny pracy sędziów, jakości wymiaru sprawiedliwości i poszanowania niezawisłości sędziowskiej, przyjętej w dniu 24 października 2014 r., ma następujące brzmienie:

„11. Kluczowe znaczenie ma rzetelność proceduralna we wszystkich elementach poszczególnych ocen. W szczególności sędziowie muszą być w stanie wyrazić swoje poglądy na temat tego procesu i proponowanych wniosków z oceny. Muszą oni również mieć możliwość zakwestionowania ocen, w szczególności gdy mają one wpływ na „prawa obywatelskie” sędziego w rozumieniu art. 6 Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności [...]”.

PRAWO

I. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 10 KONWENCJI

56. Skarżący zarzucał, że sądy krajowe, uznając go winnym przewinienia dyscyplinarnego polegającego na uchybieniu godności urzędu sędziego, naruszyły jego prawo do wolności wyrażania opinii chronione art. 10 Konwencji. Postanowienie to ma następujące brzmienie:

„1. Każdy ma prawo do wolności wyrażania opinii. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe. Niniejszy przepis nie wyklucza prawa Państw do poddania procedurze zezwoleń przedsiębiorstw radiowych, telewizyjnych lub kinematograficznych.

2. Korzystanie z tych wolności pociągających za sobą obowiązki i odpowiedzialność może podlegać takim wymogom formalnym, warunkom, ograniczeniom i sankcjom, jakie są przewidziane przez ustawę i niezbędne w społeczeństwie demokratycznym w interesie bezpieczeństwa państwowego, integralności terytorialnej lub bezpieczeństwa publicznego ze względu na konieczność zapobieżenia zakłóceniu porządku lub przestępstwu, z uwagi na ochronę zdrowia i moralności, ochronę dobrego imienia i praw innych osób oraz ze względu na zapobieżenie ujawnieniu informacji poufnych lub na zagwarantowanie powagi i bezstronności władzy sądowej”.

A. Dopuszczalność

57. Trybunał zauważa, że skarga nie jest ani w sposób oczywisty nieuzasadniona, ani niedopuszczalna z jakichkolwiek innych względów wymienionych w art. 35 Konwencji. Należy ją zatem uznać za dopuszczalną.

B. Przedmiot skargi

1. *Stanowisko skarżącego*

58. Skarżący twierdził, że ingerencja w jego prawo do wolności wyrażania opinii nie była przewidziana przez ustawę, ponieważ ramy prawne ustawy z 2001 r. nie były precyzyjne. Art. 82 i 107 ustawy z 2001 r. stanowiły, że sędzia powinien postępować zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego. Skarżący argumentował jednak, że nie ma sprzeczności między ochroną godności a wolnością posiadania opinii, o ile opinie te nie są obraźliwe.

59. Skarżący twierdził, że rozpatrywana ingerencja nie służyła uprawnionym celom – w szczególności sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości lub ochronie dobrego imienia sędziów.

60. Skarżący twierdził, że ingerencja w jego sprawę nie była niezbędna w społeczeństwie demokratycznym.

61. Skarżący nie zgodził się, że jego uwagi były szkodliwe dla sądownictwa, ponieważ wygłosił je jedynie w kontekście wewnętrznym.

Jego uwagi na piśmie były skierowane do prezesa Sądu Okręgowego w Gliwicach i to prezes sądu faktycznie upublicznił je podczas zgromadzenia ogólnego sędziów. Ponadto skarżący odwołał się od decyzji KRS i w tym odwołaniu na piśmie zakwestionował ustalenia zawarte w sprawozdaniu z oceny. Skarżący nie mógł zrozumieć, w jaki sposób jego działania mogły zaszkodzić stosunkom w sądownictwie. Skarżący podniósł, że nie napisał żadnego artykułu prasowego ani nie wypowiedział się dla prasy.

62. Skarżący utrzymywał, że należy ujawniać wszelkie nieprawidłowości w procedurze awansu zawodowego sędziego. Obrona uczciwych zasad dotyczących awansu sędziów leżała w interesie publicznym. Jego zdaniem niedopuszczalne było odrzucenie kandydatury sędziego na wyższe stanowisko sędziowskie pomimo istnienia nieprawdziwych danych w sprawozdaniu z oceny tego sędziego. W takim przypadku proces ten powinien podlegać zawieszeniu, a podniesione zastrzeżenia powinny zostać rozpatrzone.

63. Skarżący podkreślił, że w swoich uwagach użył bezosobowego języka. Nigdy nie twierdził, że sędzia wizytator celowo oparła swoje sprawozdanie na nieprawdziwych danych. Z drugiej strony sędzia wizytator oceniała innych sędziów i powinna była liczyć się z tym, że jej praca może być poddana krytyce. Sędzia wizytator nie wszczęła żadnego postępowania w celu ochrony swojego dobrego imienia.

64. Skarżący twierdził, że skorzystał z prawa do przedstawienia uwag, ponieważ sprawozdanie zawierało nieprawidłową ocenę jego pracy. Podkreślił, że termin „nieprawdziwe dane” użyty w odwołaniu od decyzji KRS miał na celu wyrażenie faktu, że w sprawozdaniu z oceny znalazły się nieprawdziwe informacje. W swoich uwagach na piśmie wskazał on te błędy, powołując się na konkretne akta, z którymi zapoznano się w trakcie oceny. Sądy krajowe nie uznały znaczenia tych błędów, chociaż przyznały, że sprawozdanie zawierało pewne drobne nieścisłości.

65. Skarżący podniósł, że jego działania były motywowane jedynie jego dążeniem do objęcia urzędu sędziego sądu okręgowego. Jego motywacja była dostrzegalna podczas całej służby w charakterze sędziego. Skarżący wielokrotnie podejmował działania przeciwko nieprawidłowościom w miejscu pracy i w sądownictwie, co przyznał sąd dyscyplinarny. Zwracał on uwagę kierownictwa sądów rejonowych i okręgowych na przypadki ewidentnych nadużyć.

66. Skarżący powołał się na fakt, że Minister Sprawiedliwości pozytywnie ocenił jego kandydaturę i przekazał tę pozytywną ocenę KRS, pomimo uwag skarżącego na temat sprawozdania z oceny. Minister nie stwierdził, aby godziło to w autorytet sądownictwa.

67. Skarżący kwestionował ponadto proporcjonalność nałożonej sankcji. W wyniku postępowania dyscyplinarnego perspektywy awansu skarżącego zostały wstrzymane, a jego wynagrodzenie zostało zmniejszone zgodnie z art.

91a § 6 ustawy z 2001 r. Ponadto sądy mogły wstrzymać się od nałożenia kar w przypadku przewinienia dyscyplinarnego.

2. Stanowisko Rządu

68. Rząd podniósł, że niniejsza sprawa dotyczy sędziego sądu powszechnego. Skarżący wyraził swoje opinie w uwagach na piśmie dotyczących sporządzonego przez sędziego wizytator sprawozdania z oceny działalności zawodowej skarżącego. Uwagi te zostały odczytane na posiedzeniu zgromadzenia ogólnego sędziów Sądu Okręgowego w Gliwicach przez przewodniczącego zgromadzenia. Następnie skarżący udzielił odpowiedzi na pytania, podtrzymując swoje uwagi wyrażone na piśmie. W dalszej kolejności wyraził swoje opinie w odwołaniu od decyzji KRS z dnia 13 sierpnia 2009 r. (zob. par. 17 powyżej). Zdaniem sądów krajowych i Rządu zarzuty skarżącego pozbawione były dostatecznej podstawy faktycznej.

69. Rząd podniósł, że ingerencja w prawo skarżącego do wolności wyrażania opinii miała podstawę prawną w art. 82 i art. 107 § 1 ustawy z 2001 r., które przewidywały możliwość pociągnięcia sędziego do odpowiedzialności za wszelkie działania powodujące uchybienie godności urzędu. Ingerencja służyła realizacji uprawnionych celów – mianowicie ochronie godności urzędu sędziego, wymiaru sprawiedliwości i dobrego imienia sędziów.

70. Rząd argumentował, że biorąc pod uwagę okoliczności niniejszej sprawy, ochrona godności sędziów i wymiaru sprawiedliwości musi mieć pierwszeństwo przed wolnością wyrażania opinii przez skarżącego. Podkreślił, że w toku postępowania krajowego skarżący nie przedstawił żadnych wiarygodnych dowodów na poparcie swoich twierdzeń. W ocenie Rządu ingerencja w wolność wyrażania opinii skarżącego była niezbędna, ponieważ istniała bezsporna pilna społeczna potrzeba ochrony dobrego imienia sędziów i wymiaru sprawiedliwości.

71. Rząd utrzymywał, że sędziowie nie zostali pozbawieni ochrony gwarantowanej na mocy art. 10 Konwencji ani nie zostali ograniczeni w wyrażaniu swoich poglądów. Wolność słowa była jednak powiązana z pewnymi szczególnymi obowiązkami sformułowanymi w ustawie z 2001 r. oraz Zbiorze zasad etyki zawodowej sędziów.

72. Rząd stwierdził, że w niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia art. 10 Konwencji.

3. Ocena Trybunału

(a) Istnienie ingerencji

73. Strony zgadzają się co do tego, że orzeczenia sądów krajowych, w których stwierdzono popełnienie przez skarżącego przewinienia dyscyplinarnego, stanowiły ingerencję w wykonywanie przysługującego mu

prawa do wolności wyrażania opinii zagwarantowanego w art. 10 Konwencji. Pozostaje zbadać, czy ingerencja była „przewidziana przez ustawę”, służyła realizacji co najmniej jednego uprawnionego celu, o którym mowa w ust. 2, i była „niezbędna w społeczeństwie demokratycznym”.

(b) „Przewidziana przez ustawę”

74. W niniejszej sprawie strony wyrażały odmienne opinie w kwestii tego, czy rozpatrywana ingerencja była przewidziana przez ustawę. Trybunał zauważa, że skarżącego uznano, na podstawie art. 107 § 1 ustawy z 2001 r., za winnego przewinienia dyscyplinarnego polegającego na uchybieniu godności urzędu sędziego. Skarżący utrzymywał, że uregulowanie tego przewinienia dyscyplinarnego było nieodpowiednie. Rząd argumentował, że ingerencja opierała się na art. 82 i 107 § 1 ustawy z 2001 r.

75. Trybunał przypomina, że wyrażenie „przewidziane przez ustawę” zawarte w art. 10 ust. 2 nie tylko wymaga, aby zaskarżony środek miał podstawę prawną w prawie krajowym, ale odnosi się również do jakości danej ustawy, która powinna być dostępna dla zainteresowanej osoby i przewidywalna co do skutków. Jednakże to głównie do organów krajowych, w szczególności do sądów, należy dokonywanie wykładni i stosowanie prawa krajowego (zob. *Karácsony i Inni przeciwko Węgrom* [WI], nr 42461/13 i 44357/13, § 123, 17 maja 2016 r.; oraz przytoczone tam orzecznictwo).

76. Jednym z wymogów wynikających ze sformułowania „przewidziane przez ustawę” jest przewidywalność. Norma nie może być zatem uznana za „ustawę” w rozumieniu art. 10 ust. 2, jeżeli nie jest sformułowana na tyle precyzyjnie, by umożliwić obywatelowi dostosowanie do niej swojego postępowania; obywatel musi być w stanie, w razie konieczności uzyskawszy odpowiednią poradę, przewidzieć w stopniu rozsądnym w danych okolicznościach konsekwencje, które może przynieść określone działanie. Konsekwencje te nie muszą być przewidywalne z bezwzględną pewnością. Chociaż pewność jest pożądana, może wiązać się z nadmierną sztywnością, a prawo musi nadążać za zmieniającymi się okolicznościami. W związku z tym wiele ustaw jest nieuchronnie sformułowanych w sposób, który w większym lub mniejszym stopniu jest niejasny i którego wykładnia i stosowanie są kwestiami praktyki (ibid., § 124).

77. Wymagany poziom precyzji ustawodawstwa krajowego – który nie może przewidywać każdej ewentualności – zależy w znacznym stopniu od treści danej ustawy, dziedziny, której ona dotyczy, oraz od liczby i statusu osób, do których jest ona skierowana. Trybunał orzekł, że od osób wykonujących działalność zawodową, które są przyzwyczajone do obowiązku zachowania wysokiego stopnia ostrożności podczas wykonywania swoich obowiązków zawodowych, można w związku z tym oczekiwać, że będą zachowywać szczególną ostrożność przy ocenie ryzyka związanego z taką działalnością (ibid., § 125).

78. W niniejszej sprawie skarżący zakwestionował przewidywalność art. 107 § 1 ustawy z 2001 r., która stanowi, że sędzia odpowiada za uchybienie godności urzędu sędziego. Pojęcie użyte w tym przepisie („uchybienie godności urzędu”) nieuchronnie obejmuje element niejasności i podlega wykładni sądów. Trybunał Konstytucyjny zauważył w tym względzie, że niemożliwe jest ustalenie dokładnego katalogu przewinień dyscyplinarnych (zob. par. 46 powyżej). Ponadto w orzeczeniach wydanych w toku postępowania w sprawie skarżącego sądy dyscyplinarne powoływały się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym wypowiediano się na temat pojęcia „godności urzędu sędziowskiego” i które należało interpretować w połączeniu z innymi przepisami wiążącymi sędziów. Do tych przepisów należał wymóg, aby sędziowie (i) byli „nieskazitelnego charakteru” (art. 61 ustawy z 2001 r.) oraz (ii) postępowali zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim i unikali wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego (art. 82 ustawy z 2001 r.). Rota sędziowska zawiera z kolei wymóg, aby sędzia kierował się zasadami godności i uczciwości (zob. par. 28, 38 i 49 powyżej). Sądy dyscyplinarne odniosły się ponadto do orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego odpowiedniego sposobu wyrażania krytyki wobec innego sędziego (zob. par. 29 i 40 powyżej). Wzięły one również pod uwagę odpowiednie zapisy Zbioru zasad etyki zawodowej sędziów.

79. Trybunał uważa, że skarżący, będący sędzią, był dobrze obeznany z przepisami prawa i świadomy zasad mających na celu zachowanie integralności i godności urzędu sędziowskiego (zob. między innymi *Brisic przeciwko Rumunii*, skarga nr 26238/10, § 94, 11 grudnia 2018 r.). Jego zdaniem istotna część art. 107 § 1 ustawy z 2001 r., wraz z wykładnią dokonaną przez sądy krajowe, była wystarczająco jasna, aby umożliwić skarżącemu przewidzenie w rozsądnym stopniu ewentualnych konsekwencji jego zachowania.

80. Trybunał uznaje zatem, że art. 107 § 1 ustawy z 2001 r. był wystarczająco precyzyjny i że w związku z tym rozpatrywana ingerencja była „przewidziana przez ustawę” w rozumieniu art. 10 ust. 2 Konwencji.

(c) Uprawniony cel

81. Skarżący zarzucał, że przedmiotowa ingerencja nie służyła realizacji uprawnionych celów, podczas gdy Rząd utrzymywał, że sprzyjała celom ochrony godności urzędu sędziego, wymiaru sprawiedliwości i dobrego imienia sędziów.

82. Trybunał jest przekonany, że cele przywołane przez Rząd odpowiadają dwóm uprawnionym celom w rozumieniu art. 10 ust. 2 Konwencji – mianowicie „zagwarantowaniu powagi i bezstronności władzy sądowej” oraz ochronie „dobrego imienia lub praw innych osób”.

(d) „Niezbędna w społeczeństwie demokratycznym”

(i) Zasady ogólne

83. Zasady ogólne dotyczące tego, czy ingerencja w wolność wyrażania opinii jest „niezbędna w społeczeństwie demokratycznym”, zostały ugruntowane w orzecznictwie Trybunału (zob. między innymi *Peruzzi przeciwko Włochom*, skarga nr 39294/09, §§ 45–49, 30 czerwca 2015 r.; *Boykanov przeciwko Bułgarii*, skarga nr 18288/06, § 35, 10 listopada 2016 r.; *Miljević przeciwko Chorwacji*, skarga nr 68317/13, § 48, 25 czerwca 2020 r.).

(ii) Zasady ogólne wolności wyrażania opinii przez sędziów

84. Zasady ogólne dotyczące wolności wyrażania opinii przez sędziów zostały podsumowane przez Trybunał w wyroku *Baka przeciwko Węgrom* [WI] (skarga nr 20261/12, §§ 162–167, 23 czerwca 2016 r.) w następujący sposób:

„(i) Chociaż Trybunał uznaje, że uprawnione jest nałożenie przez państwo na urzędników służby cywilnej – ze względu na ich status – obowiązku dyskrecji, urzędnicy służby cywilnej są też jednostkami, a przez to kwalifikują się do ochrony z tytułu art. 10 Konwencji [...] Zadaniem Trybunału jest zatem ustalenie, przy uwzględnieniu okoliczności każdej sprawy, czy osiągnięto sprawiedliwą równowagę między prawem podstawowym jednostki do wolności wyrażania opinii a uprawnionym interesem demokratycznego państwa dążącego do zapewnienia, że urzędnicy służby cywilnej będą właściwie realizować cele wspomniane w art. 10 ust. 2. Przeprowadzając taką kontrolę, Trybunał bierze pod uwagę, czy gdy w grę wchodzi prawo do wolności wyrażania opinii przez urzędnika służby cywilnej „obowiązki i odpowiedzialność”, o których mowa w art. 10 ust. 2, nabierają szczególnego znaczenia, które uzasadnia pozostawienie władzom krajowym pewnego marginesu oceny w ustalaniu, czy zaskarżona ingerencja jest proporcjonalna względem powyższego celu [...]

(ii) Z uwagi na prominentne miejsce wśród organów państwowych, jakie sądownictwo zajmuje w społeczeństwie demokratycznym, Trybunał przypomina, że podejście to ma zastosowanie również w razie ograniczania wolności wyrażania opinii przez sędziów w związku z pełnioną przez nich funkcją, mimo iż sądownictwo nie jest częścią zwykłej służby cywilnej [...]

(iii) Trybunał uznał, że od urzędników publicznych pełniących służbę w sądownictwie można oczekiwać, iż wykażą się powściągliwością w wykonywaniu prawa do wolności wyrażania opinii we wszystkich sprawach, w których powaga i bezstronność władzy sądowej mogą być prawdopodobnie kwestionowane [...] Rozpowszechnianie nawet prawidłowych informacji należy dokonywać z umiarem i w sposób stosowny [...] Trybunał przy wielu okazjach podkreślał szczególną rolę społeczną władzy sądowej, która jako gwarant sprawiedliwości, a więc fundamentalnej wartości w państwie prawa, musi cieszyć się zaufaniem publicznym, jeżeli ma z powodzeniem realizować swoje zadania [...] Z tego względu władze sądowe, w zakresie pełnienia funkcji orzecniczej, mają obowiązek zachowania maksymalnej dyskrecji w odniesieniu do spraw, którymi się zajmują, aby zachować swój wizerunek sędziów bezstronnych [...]

(iv) Jednocześnie Trybunał podkreśla, że mając na uwadze w szczególności rosnące znaczenie trójpodziału władzy i zabezpieczenia niezależności sądownictwa, wszelkie ingerencje w wolność wyrażania opinii przez sędziów na stanowisku takim jak stanowisko skarżącego wymagają uważnej analizy ze strony Trybunału [...] Ponadto kwestie dotyczące funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości wchodzą w zakres interesu publicznego, nad którym debata zazwyczaj objęta jest wysokim poziomem ochrony na podstawie art. 10 [...] Nawet jeżeli kwestia, której dotyczy debata, ma implikacje polityczne, nie jest to wystarczającym powodem ku temu, aby zabraniać sędziemu wypowiadania się w danej sprawie [...] Kwestie dotyczące trójpodziału władzy mogą wiązać się w społeczeństwie demokratycznym z bardzo ważnymi zagadnieniami, o których społeczeństwo ma uprawniony interes być informowane i które wchodzą w zakres debaty politycznej [...]

(v) W kontekście art. 10 Konwencji Trybunał musi uwzględnić okoliczności i ogólny kontekst, w których padły dane wypowiedzi [...] Musi przyjrzeć się zaskarżonej ingerencji w świetle całej sprawy [...], zwracając szczególną uwagę na stanowisko zajmowane przez skarżącego, jego wypowiedzi i kontekst, w jakim padły.

(iv) Trybunał przypomina również o „mrożącym efekcie”, jaki groźba sankcji wywiera na wykonywanie prawa do wolności wyrażania opinii, w szczególności w przypadku innych sędziów chcących uczestniczyć w debacie publicznej poświęconej wymiarowi sprawiedliwości i sądownictwu [...] Skutek ten, który działa na szkodę społeczeństwa jako całości, jest również czynnikiem dotyczącym proporcjonalności sankcji lub nałożonego środka karnego [...]”.

(iii) Zastosowanie tych zasad w niniejszej sprawie

85. W odniesieniu do niniejszej sprawy Trybunał zauważa, że skarżący przedstawił sporne uwagi w swojej odpowiedzi na sprawozdanie z oceny przygotowane w związku z procedurą, w ramach której ubiegał się o awans na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Gliwicach. Uwagi te skierowano do Prezesa Sądu Okręgowego w Gliwicach, a skarżący podtrzymał je na posiedzeniu zgromadzenia ogólnego sędziów tego sądu. W związku z tym sporne uwagi wyrażono zasadniczo w kontekście wewnętrznej komunikacji sędziów (por. *Di Giovanni przeciwko Włochom*, skarga nr 51160/06, § 76, 9 lipca 2013 r., w której to sprawie sędzia skierował do prasy oświadczenia dotyczące zarzucanych nieprawidłowości w konkursie na stanowisko sędziowskie).

86. Trybunał przypomina, że kwestie dotyczące funkcjonowania systemu wymiaru sprawiedliwości, a więc instytucji, która jest niezbędna dla każdego społeczeństwa demokratycznego, wchodzą w zakres interesu publicznego. W związku z tym należy zwrócić uwagę na szczególną rolę sądownictwa w społeczeństwie. Jako poręczyciel sprawiedliwości, będącej wartością podstawową w państwie prawa, musi ono cieszyć się zaufaniem publicznym, jeżeli ma być skuteczne w wykonywaniu swoich obowiązków (zob. *Morice przeciwko Francji* [WI], skarga nr 29369/10, § 128, ETPCz 2015 oraz *Baka, op. cit.*, § 164). Trybunał odnotowuje również twierdzenie skarżącego, że jego działania były motywowane interesem publicznym w zapewnieniu rzetelności procedury awansu.

87. Co się tyczy charakteru spornych wypowiedzi, Trybunał zauważa, co następuje. W uwagach na piśmie dotyczących sprawozdania sędzi wizytator skarżący stwierdził, że ocena jego pracy została przeprowadzona „powierzchniowo, nierzetelnie i tendencyjnie”.

88. Trybunał zauważa, że sądy krajowe zbadały te uwagi w świetle cech niezbędnych do sprawowania urzędu sędziego. Powoływały się one w szczególności na ciążący na sędziach obowiązek działania w sposób stosowny i unikania wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego (zob. par. 28 i 38 powyżej). Ponadto sądy odniosły się do odpowiedniego orzecznictwa krajowego, wskazując, że krytyka pod adresem innego sędziego powinna być wyrażona w sposób taktowny, umiarkowany i pozbawiony emocji (zob. par. 29 i 40 powyżej). W świetle powyższych obowiązków sądy krajowe uznały, że skarżący przekroczył granice przysługującego mu prawa do wyrażania opinii i nie przestrzegał norm dotyczących stosownego działania sędziego, a czyniąc to, podważył on autorytet wymiaru sprawiedliwości (zob. par. 41 powyżej). Ponadto podważył on dobre imię sędzi wizytator i jej legitymację zawodową. W tym względzie Sąd Apelacyjny stwierdził, że uwagi skarżącego stanowiły osądy nadmiernie ocenne, ponieważ pozbawione były wystarczającej podstawy faktycznej (zob. par. 30 powyżej).

89. Trybunał uznał, że sędziowie powinni wykazać się powściągliwością w korzystaniu z wolności wyrażania opinii we wszystkich sprawach, w których istnieje prawdopodobieństwo podważenia powagi i bezstronności władzy sądowej (zob. między innymi *Wille przeciwko Liechtensteinowi* [WI], skarga nr 28396/95, § 64, ETPCz 1999-VII; *Di Giovanni, op. cit.*, § 71; *Baka, op. cit.*, § 164; oraz *Simić przeciwko Bośni i Hercegowinie* (dec.), nr 75255/10, § 33, 15 listopada 2016 r.). Jednakże w niniejszej sprawie uwagi skarżącego nie dotyczyły wykonywania funkcji orzeczniczej, lecz wewnętrznego etapu procedury awansu, w ramach której sędzia wyższego szczebla ocenił pracę skarżącego. Chociaż ochrona sądownictwa przed wysoce destrukcyjnymi atakami, które są zasadniczo bezzasadne, może okazać się konieczna, nie może to skutkować zakazywaniem innym sędziom wyrażania swoich poglądów poprzez osądy ocenne z dostateczną podstawą faktyczną w sprawach leżących w interesie publicznym związanym z funkcjonowaniem systemu wymiaru sprawiedliwości lub zakazywaniem jakiegokolwiek krytyki wobec systemu (zob. odpowiednio *Morice, op. cit.*, § 131). W niniejszej sprawie sędzia wizytator przygotowała sprawozdanie z oceny, działając w charakterze urzędowym, i w związku z tym jej działania mogą być przedmiotem krytyki w dopuszczalnych granicach, a nie tylko w sposób teoretyczny i ogólny.

90. Ponadto Trybunał przypomina, że należy wyraźnie odróżnić krytykę od znieważenia. Jeżeli wyłączną intencją jakiegokolwiek formy wyrażania opinii jest znieważenie sądu lub członków składu sędziowskiego, odpowiednia kara nie stanowi, co do zasady, naruszenia art. 10 ust. 2

Konwencji (zob. *Skalka przeciwko Polsce*, nr 43425/98, § 34, 27 maja 2003 r.). Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, Trybunał nie dostrzega w uwagach skarżącego zamiaru znieważenia sędzi wizytator.

91. Mając na uwadze powyższe oraz zasadniczo wewnętrzny kontekst niniejszej sprawy, Trybunał nie może zgodzić się z władzami krajowymi, że pierwsze trzy uwagi skarżącego, choć krytyczne, mogły podważyć powagę władzy sądowej lub godzić w dobre imię sędzi wizytator.

92. Trybunał podziela stanowisko sądów krajowych, że pierwsze trzy sporne uwagi („nierzetelne”, „tendancyjne” i „powierzchowne”) to osądy ocenne. Pozostaje jedynie zbadać, czy istniejąca „podstawa faktyczna” była wystarczająca do wygłoszenia takiego osądu ocenego.

93. Trybunał zauważa, że Sąd Apelacyjny stwierdził, iż nie jest uprawniony do ustalenia poprawności sprawozdania z oceny, ale potwierdził, że sprawozdanie zawierało pewne drobne nieścisłości (zob. par. 27 powyżej). Trybunał zauważa ponadto, że dla Sądu Najwyższego kwestia prawidłowości sprawozdania nie była kwestią istotną dla oceny zachowania skarżącego (zob. par. 40 powyżej). Z tej perspektywy trudno jest wyobrazić sobie, w jaki sposób skarżący mógł wykazać, że jego osądy ocenne miały wystarczającą podstawę faktyczną. Trybunał odnotowuje argument skarżącego, że miał on prawo do przedstawienia uwag na temat sprawozdania, ponieważ jego zdaniem sprawozdanie zawierało nieprawidłową ocenę jego pracy. Podniósł między innymi, że sędzia wizytator skrytykowała go za nieprzestrzeganie zarządzeń przełożonych, nie dając mu możliwości ustosunkowania się do tych zarzutów. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, Trybunał uznaje, że sporne uwagi, które stanowiły osądy ocenne, można uznać za oparte na pewnej podstawie faktycznej, a zatem mieszczące się w dopuszczalnych granicach (zob. *Peruzzi, op. cit.*, § 58–59, w której to sprawie za dopuszczalne uznano twierdzenia prawnika, że sędzia podjął nierzetelne i arbitralne decyzje).

94. Należy również podkreślić, że skarżący skorzystał z wolności wyrażania opinii w celu obrony swoich interesów w kontekście procedury awansu poprzez przedstawienie uwag właściwym organom (zob. odpowiednio *Miljević, op. cit.*, §§ 65–66 i 74).

95. Co się tyczy nałożonych sankcji, Trybunał przypomina, że przy ocenie proporcjonalności ingerencji należy uwzględnić również charakter i surowość nałożonych kar (zob. przykładowo *Morice, op. cit.*, § 175). W niniejszej sprawie skarżącego uznano za winnego przewinienia dyscyplinarnego polegającego na uchybieniu godności urzędu sędziego i nałożono na niego najłagodniejszą możliwą karę. Informacje dotyczące wyroku skazującego w postępowaniu dyscyplinarnym umieszczono w jego aktach osobowych na okres pięciu lat.

96. Jak Trybunał zauważał już wielokrotnie wcześniej, ingerencja w wolność wyrażania opinii może mieć skutek zniechęcający do korzystania z takiego prawa („efekt mrożący”) (zob. *Kudeshkina przeciwko Rosji*, skarga

nr 29492/05, § 99–100, 26 lutego 2009 r., i *Baka, op. cit.*, § 167). W przypadku skarżącego wyrok dyscyplinarny mógł mieć negatywny wpływ na jego perspektywy kariery zawodowej.

97. W świetle powyższego Trybunał uznaje, że sądy krajowe nie zachowały właściwej równowagi między potrzebą ochrony powagi władzy sądowej oraz ochroną dobrego imienia i praw innych osób z jednej strony a koniecznością ochrony prawa skarżącego do wolności wyrażania opinii z drugiej strony. Wynika z tego, że zaskarżona ingerencja nie była „niezbędna w społeczeństwie demokratycznym”.

98. W związku z powyższym doszło do naruszenia art. 10 Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

99. Art. 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

100. W odniesieniu do szkody majątkowej skarżący dochodził kwoty 16 581,16 złotych polskich (PLN) (stanowiącej równowartość 3883 euro (EUR) w dniu wniesienia roszczenia). Kwota ta została obliczona przez księgowego Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim. Skarżący stwierdził, że odpowiada to zyskom utraconym z powodu wyroku dyscyplinarnego, który spowodował trzyletnie opóźnienie w przejściu na kolejny poziom wynagrodzenia.

101. W odniesieniu do szkody niemajątkowej skarżący domagał się kwoty 50 000 PLN (stanowiącej równowartość 11 710 EUR). Utrzymywał, że postępowanie dyscyplinarne prowadzone przeciwko niemu i nałożona kara naruszały jego dobre imię, podważyły jego legitymację zawodową i wstrzymały perspektywy na awans. Doprowadziło to również do pogorszenia jego stanu zdrowia.

102. Rząd podniósł, że roszczenia z tytułu obu szkód były nieuzasadnione i należy je oddalić. W odniesieniu do roszczenia o zadośćuczynienie za szkodę majątkową Rząd stwierdził, że kwota ta miała charakter spekulacyjny, ponieważ obliczenie utraconych dochodów skarżącego opierało się na teoretycznym założeniu, że nie wystąpiłyby żadne inne przeszkody w przejściu na kolejny poziom wynagrodzenia. Na wypadek gdyby Trybunał stwierdził naruszenie w niniejszej sprawie, Rząd zwrócił się do Trybunału o ustalenie kwoty słusznego zadośćuczynienia na podstawie orzecznictwa w podobnych sprawach i krajowych uwarunkowań gospodarczych.

103. Trybunał nie dostrzega żadnego związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy stwierdzonym naruszeniem a zarzucaną szkodą majątkową; stąd też odrzuca to roszczenie. Przyznaje z kolei skarżącemu kwotę 6000 EUR tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową powiększoną o podatek należny od tej kwoty.

B. Koszty i wydatki

104. Skarżący domagał się kwoty 3000 PLN (stanowiącej równowartość 702 EUR) tytułem kosztów zastępstwa procesowego przed sądami krajowymi (potwierdzonych fakturami) oraz kwoty 585 PLN (stanowiącej równowartość 137 EUR) tytułem kosztów jego uczestnictwa w rozprawach krajowych, powiększonych o odsetki. Domagał się również kwoty 59,60 PLN (stanowiącej równowartość 14 EUR) tytułem kosztów przesyłek poniesionych w toku postępowania przed Trybunałem.

105. Rząd argumentował, że zwrotowi podlegają wyłącznie koszty i wydatki poniesione w toku postępowania przed Trybunałem.

106. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału skarżącemu przysługuje prawo do zwrotu poniesionych kosztów i wydatków jedynie wówczas, gdy wykazał, że były one rzeczywiście poniesione, konieczne oraz uzasadnione co do wysokości. W niniejszej sprawie, mając na uwadze posiadane dokumenty oraz powyższe kryteria, Trybunał uznaje za uzasadnione zasądzić kwotę 853 EUR na pokrycie kosztów wszelkiego rodzaju, powiększoną o należny od skarżącego podatek.

C. Odsetki za zwłokę

107. Trybunał za słuszne uznaje wyznaczenie wysokości odsetek za zwłokę na podstawie marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego powiększonej o trzy punkty procentowe.

Z POWYŻSZYCH WZGLĘDÓW TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *uznaje* skargę za dopuszczalną;
2. *orzeka*, że doszło do naruszenia art. 10 Konwencji;
3. *orzeka*
 - (a) że pozwane państwo winno, w terminie trzech miesięcy od daty, w której niniejszy wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, uiścić na rzecz skarżącego następujące kwoty, przeliczone na walutę pozwanego państwa według kursu obowiązującego w dniu płatności:

- (i) 6000 EUR (sześć tysięcy euro), plus wszelkie należne podatki, tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową;
 - (ii) 853 EUR (osiemset pięćdziesiąt trzy euro), plus wszelkie należne podatki, tytułem poniesionych kosztów i wydatków;
 - (b) że od upływu wyżej wskazanego terminu trzech miesięcy aż do momentu uregulowania należności, należne będą odsetki zwykłe od określonych powyżej kwot, naliczone według stopy równej marginalnej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego obowiązującego w tym okresie, powiększonej o trzy punkty procentowe;
4. *oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego dotyczącego słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszono pisemnie 15 października 2020 r., zgodnie z Regulą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Renata Degener
Zastępca Kanclerza

Ksenija Turković
Przewodnicząca